

Şevket Rado

renler ve açıklamalar, Paris'te 1714 yılında basılmış olan eserin Şevket Rado nezaretinde yeniden yapılmış tıpkıbasımıdır; trc. Cenap Yazansoy, İstanbul 1980); *Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Çanakkale'yi Anlatıyor* (haz. Ruşen Eşref, metni günümüze uyarlayan: Şevket Rado, resimleyen: Hayrettin Çizel, İstanbul 1981); *Âyetler ve Âdetler* (İstanbul 1987, Şevket Rado'nun başkanlığında Halûk Şehsuvaroğlu, M. Uğur Derman, M. Zeki Kuşoğlu, Y. Durul, M. Ülkütaşır, Uğur Göktaş, Zahir Güvemli ve Prof. Dr. Bedîf Gorbon'dan oluşan bir heyet tarafından hazırlanmıştır); *Giambatista Toderini, İbrahim Müteferrika Matbaası ve Türk Matbaacılığı* (Fransızca'dan trc. Fatma Rikkat Kunt; Şevket Rado çevirinin dilini sadeleştirmiş, kitaba bir girişle "Türk Matbaacılığı ve Mecmuacılığında Yenilikler" adıyla bir bölüm eklemiştir, İstanbul 1990). Şevket Rado, Pierre Lazareff'den *Fransa'da Basın Rezaletleri yahut Fransa'yı Çökerten Dördüncü Kuvvet* (İstanbul 1945; 2. bs. Tarık Dursun K.'nin sadeleştirmesiyle, İstanbul 1995); Nathaniel Hawthorne'dan *Boğa Başlı Canavar* (İstanbul 1946 ?); *Ejderhanın Dişleri* (İstanbul 1946); Andersen'den *Gölge; Çakmak; Kelebek* (İstanbul 1948) adlı çevirileri vardır. Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet'in kendisine yazdığı mektupları Emin Nedret İşli, *Şevket Rado'ya Mektuplar* adıyla kitap halinde yayımlamıştır (İstanbul 2002).

BİBLİYOGRAFYA :

Emin Nedret İşli, "Dört Arkadaş", *Şevket Rado'ya Mektuplar*, İstanbul 2002, s. 13-19; Muhiittin Serin, *Kemal Batanay*, İstanbul 2006, s. 84; Cemal Avcı, "Şevket Rado", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, IV/12, Ankara 1988, s. 793-797; Ali Alpaslan, "Şevket Rado", *TDL*, LV/437 (1988), s. 231-238; Yılmaz Öztuna, "Şevket Rado'nun Şiirleri", a.e., LV/437 (1988), s. 245-246; Muhsin Mete, "Hayat", *TDEA*, IV, 172-174; Nazım Hikmet Polat, "Şevket Rado", a.e., VII, 266-267; "Şevket Rado", *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, İstanbul 2001, II, 829-830.

MEHMET TÖRENEK

RÂFÎ'

(الرافع)

Allah'ın isimlerinden
(esmâ-i hüsnâ) biri.

Sözlükte "yukarı kaldırmak, yükseltmek, yüceltmek" anlamındaki *ref* (*rifâ'*) kökünden türeyen *râfi'* kelimesi "yükselten, değerini arttıran, izzetli ve şerefli kılan" demektir (Râgıb el-İsfahânî, *el-Müfredât*, "rf'a" md.). Kur'an-ı Kerim'de *ref* kavramı yirmi bir âyette Allah'a nisbet edilmiştir. Allah'ın İsâ'yı kendisine *ref* edeceğini bildiren âyette *râfi'* (Âl-i İmrân 3/55), "sıfatları yüce" (veya "dereceleri yükselten") meâliyle başlayan âyette ise (el-Mü'min 40/15) *refi'* ismi yer almıştır. Kıyametin kimini alçaltıcı, kimini yükseltici olduğunu beyan eden Vâkıa sûresindeki âyette (56/3) asıl fâilin kıyamet değil Allah olduğu kabul edilmektedir. Nitekim muhtelif âyetlerde kıyamet gününde Cenâb-ı Hakk'ın kâfirleri zelim, müminleri aziz ve şerefli kılacağı bildirilmiştir (meselâ bk. el-Mü'minûn 23/105-110; ez-Zuhruf 43/68-73; M. F. Abdülbâki, *el-Mu'cem*, "rf'a" md.).

Râfi' hem İbn Mâce hem Tirmizî'nin rivayet ettiği esmâ-i hüsnâ listesinde yer almaktadır ("Du'â", 10; "Da'avât", 82). *Ref* kavramı, *Kütüb-i Sitte*'den başka İmam Mâlik ve Ahmed b. Hanbel tarafından nakledilen hadislerde de fiil sîgalarıyla Allah'a izâfe edilmiştir (Wensinck, *el-Mu'cem*, "rf'a" md.). Bu tür hadislerin muhtevasında *ref*'in mânevî açıdan yükseltmeyi ifade ettiği görülmektedir. Abdullâh b. Abbas'tan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber tehecüd namazının iki secdesi arasında şu meâldeki duayı okudu: "Rabbim! Günahlarımı bağışla, bana merhamet et, eksikliğimi giderip halimi iyileştir, beni mânen yücelt, rızıklandır; doğru yoldan ayırma!" (*Müsned*, I, 371; İbn Mâce, "İkâme", 23; İbnü'l-Esîr, *en-Nihâye*, "cbr" md.).

Âlimler hâfid-râfi' isimlerini karşıt mânalar taşıyan kâbız-bâsıt, muiz-müzil gibi, birlikte kullanmayı ve denge ifade eden mânayı yansıtmayı gerekli görürler. Kur'an-ı Kerim'de Allah'a nisbet edilen *ref* kavramı tabiatın kozmik düzeni çerçevesinde göklerin yükseldiği, güneş sisteminin hassas dengelerle korunduğu, Tûr dağının İsrâilîoloğulları'nın fevkinde kaldırıldığı şeklindeki maddî muhtevanın yanı sıra insanların ruhî nitelik ve yetenekleriyle mânevî derecelerinin farklı kılındığı biçiminde soyut içerik de taşımaktadır. Bununla birlikte *ref* esmâ-i hüsnâ müellifleri *râfi'* ismini da-

ha çok soyut alanla irtibatlandırarak "dostlarının taat ve amellerini kabul edip kendisine yaklaştran, dünyada da onları aziz kılan" şeklinde tefsir etmişlerdir (Hattâbî, s. 58; Gazzâlî, s. 94). Hâfid-râfi' isimlerinin açıklanması sırasında bazı âlimler "dilediğini alçaltan, dilediğini yücelten" türünden ifadeler kullanırken (Abdülkâhir el-Bağdâdî, vr. 105^a) bazıları tenzihe uygun olarak "yüceltmeye hak kazanan" veya "alçaltılmaya müstahak olan" ifadesini tercih etmişlerdir ki isabetli olan da budur. Zira nazariyede ilâhî iradenin önünde hiçbir engel bulunmamakla birlikte Allah, fiilî alanda hükmünü kendisinin vazettiği adl ve hikmet ilkeleri çerçevesinde yürüttüğünden kimseye asla zulmetmez, sadece bilinmeyen sebeplerden dolayı lutufla muamele eder. Mü'min sûresinde (40/15) Allah'a nisbet edilen "refu'd-derecât" terki bindeki *refi'* kelimesi *râfi'* mânasına alındığı takdirde "dereceleri yükselten", mürtefi' mânasına alındığında "dereceleri yani kendisinin kadr ve mertebesi veya sıfatları yüce olan" diye yorumlanır (Kâdî Abdülcebâr, V, 215; Fahreddin er-Râzî, *Mefâtihu'l-gayb*, XXVII, 44). Râfi' ismi Allah'ın fiilî isim ve sıfatları grubu içinde yer alır. *Refi'* "sıfatları yüce" anlamında kabul edildiği takdirde zâtî olur. Râfi' hâfid ismiyle karşıt muhteva taşıdığından muiz, muğnî mukaddim, bâsıt ve nâfi' isimleriyle anlam yakınlığı içinde bulunur.

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-'Arab, "rf'a" md.; *Müsned*, I, 371; *Zeccâc*, *Tefsiru esmâ'illâhi'l-hüsnâ* (nşr. Ahmed Yûsuf ed-Dekkâk), Beyrut 1395/1975, s. 41; Hattâbî, *Şe'nü'd-du'â'* (nşr. Ahmed Yûsuf ed-Dekkâk), Dimaşk 1404/1984, s. 58; Kâdî Abdülcebâr, *el-Muğnî*, V, 215; Abdülkâhir el-Bağdâdî, *el-Esmâ' ve's-şifât*, Kayseri Râşid Efendi Ktp., nr. 497, vr. 105^a; Kuşeyri, *et-Tahbir fi't-tezkîr* (nşr. İbrâhim Besyûnî), Kahire 1968, s. 46-47; Gazzâlî, *el-Mağşadü'l-esnâ* (Fazlüh), s. 94, 176; Fahreddin er-Râzî, *Mefâtihu'l-gayb*, Beyrut 1411/1990, XXVII, 44; a.mlf., *Levâmi'u'l-beyyînât* (nşr. Tâhâ Abdürrâif Sa'd), Beyrut 1404/1984, s. 244.

BEKİR TOPALOĞLU

RÂFÎ' b. HADÎC

(رافع بن خديج)

Ebû Abdillâh (Ebû Hadîc) Râfi' b. Hadîc
b. Râfi' el-Evsi el-Hârisî
(ö. 73/692)

Sahâbî.

Annesi Halîme bint Mes'ûd b. Sinân'dır. Önceleri çölde yaşıyordu, daha sonra Medine'ye yerleşti. Kavminin liderlerindendi. Çok sayıda çocuğu olduğu bildirilirse de